

บทที่ 1

บทนำ - เป้าหมายและหน้าที่ของการเงิน

ลักษณะของการเงิน

(Nature of Finance)

การเงิน (Finance) ถือว่าเป็นงานด้านหนึ่งที่สำคัญความชำนาญพิเศษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในการบริหารงานทางธุรกิจ (Business Administration) คำว่าการเงินสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า คือการบริหารงานเกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินผ่านองค์การไม่ว่าองค์การนั้นจะมีลักษณะเป็นบริษัท, ธนาคาร, หน่วยงานของรัฐบาล หรือโรงเรียนก็ตาม การเงินมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับไหลหมุนเวียนอย่างแท้จริงของเงินและการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่มีต่อเงิน

หลักการทั้งหลายในทางการเงินพัฒนามาโดยผู้จัดการทางการเงินหรือนำมาจากทาง การบัญชี เศรษฐศาสตร์ หรือจากความรู้ในทางด้านอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำเอาไปใช้แก้ปัญหาด้านการจัดการที่เกี่ยวกับการเงิน การเงินจะมีทฤษฎี (theories) และหลักการ (principles) ในตัวของมันเอง แต่ว่าจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องขั้นมูลฐานกับการที่จะนำเอาไปใช้ ความแตกต่างของความรู้ในทางการเงินกับความรู้ในทางด้านอื่น ๆ เช่นในทางด้านบัญชี และทางด้านเศรษฐศาสตร์สามารถพิจารณาได้ทีละอย่างดังต่อไปนี้คือ⁽¹⁾

1. ความแตกต่างของการเงินกับการบัญชี การบัญชีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบันทึก (recording) การรายงาน (reporting) และการวัดรายการที่เกิดขึ้นทางธุรกิจ (business transactions) ระบบบัญชีก็ได้มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง การบัญชีจึงช่วยจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การ ข้อมูลที่ได้ อาจเป็นข้อมูลที่ผ่านมาแล้ว เช่นในกรณีการจัดทำงบดุลของปีที่แล้ว หรืออาจเป็นการพยากรณ์การดำเนินงานในภายหน้า เช่น ในกรณีการจัดทำงบประมาณการดำเนินงานขององค์การในปีต่อไป การเงินสามารถใช้ข้อมูลจากระบบการบัญชีจัดหามาเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้ช่วยของค์การสามารถได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กล่าวโดยย่อ

(1) John I Hampton, *Financial Decision Making : Concepts Problems, and cases*, (Virginia : Reston Publishing Company, Inc., 1976), p. 4-5.

การบัญชี คือขบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านกรบันทึกและการรายงานที่ถูกต้อง ส่วนการเงิน คือขบวนการเกี่ยวกับการจัดการหรือตัดสินใจ

ถึงแม้ว่านักบัญชีและผู้จัดการทางการเงินจะทำงานแตกต่างกัน แต่การทำงานมักจะเหลื่อมล้ำกันอยู่บ่อย ๆ ตัวอย่างเช่น เป็นธรรมดาสำหรับคนที่ยังหนุ่มสาวได้ศึกษาทางการบัญชีจะรับตำแหน่งเป็นนักบัญชี เมื่อทำงานในด้านบัญชีมากเข้าก็จะทราบถึงปัญหาทางการเงิน ซึ่งกิจการของเขาหรือลูกค้าของเขาต้องเผชิญ เขาจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ อันเป็นแนวทางในการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ต่อจากนั้นเมื่อมีความชำนาญมากขึ้นก็จะมีความสามารถมากยิ่งขึ้นโดยอาจเป็นนักวิเคราะห์ หรือผู้จัดการทางการเงินมากกว่าที่จะทำงานเป็นพนักงานบัญชี โดยยึดหลักการลงบัญชีเฉพาะวันต่อวัน

2. ความแตกต่างของการเงินกับเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การกระจายทรัพยากรในสังคม เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการโดยมีหรือไม่มีเงินเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนก็ได้ให้ความสนใจในอุปทานและอุปสงค์, ต้นทุน และกำไร การผลิตและการบริโภคเป็นต้น ในทางด้านเศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิชาทางสังคมศาสตร์อื่น ๆ เช่น สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ และจิตวิทยา เศรษฐศาสตร์อาจแบ่งออกได้ง่าย ๆ เป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

ก) เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) มีโครงสร้างทางทฤษฎีซึ่งศึกษาวิธีที่ธุรกิจจะทำการตัดสินใจในเรื่องการกำหนดราคา (pricing) และการผลิต (production) ในตลาดประเภทต่าง ๆ และภายใต้ข้อสมมุติฐานต่าง ๆ กัน หรืออาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีราคา (price theory) หรือทฤษฎีของกิจการ (theory of the firm) เศรษฐศาสตร์จุลภาคจะพยายามอธิบายให้ทราบว่าบุคคลที่มีเหตุผลที่ดีจะทำการตัดสินใจทางธุรกิจอย่างไร

ข) เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) เป็นการศึกษาสถานการณ์ทั้งหมดในทางเศรษฐกิจของชาติใดชาติหนึ่งหรือเฉพาะกลุ่มของชาติทั้งหลายกลุ่มหนึ่ง เศรษฐศาสตร์มหภาคนี้จะพยายามนำเอาปัจจัยต่าง ๆ เช่นการผลิตและการบริโภคมาเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาอย่างละเอียดในเรื่องของเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยมีคำจำกัดความเฉพาะที่ใช้ในวิชานี้เช่น ผลผลิตประชาชาติขั้นต้น (Gross National Product หรือ GNP) ใช้สำหรับวัดระดับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้พยากรณ์อนาคต

อย่างไรก็ตามวิชาทางการเงินเป็นเรื่องของการศึกษาที่ไม่อาศัยหรือพึ่งพาทฤษฎีมากเหมือนอย่างเศรษฐศาสตร์ การเงินเป็นเรื่องที่นำมาใช้สำหรับธุรกิจหรือกิจการเฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่งเท่านั้น เพื่อธุรกิจแห่งนั้นสามารถดำเนินงานไปได้โดยปราศจากอุปสรรคหรือปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการเงิน เพราะการดำเนินธุรกิจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นต่อการที่จะต้องเกี่ยว

ข้องกับการเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะของกิจการแห่งนั้น เช่นในเรื่องเกี่ยวกับพยากรณ์กิจการของตนโดยเฉพาะ ซึ่งผิดกับเศรษฐศาสตร์ซึ่งศึกษาในเรื่องอุตสาหกรรมหรือระดับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจทั้งหมด

การศึกษาวิชาทางการเงินอาจพิจารณาได้กว้าง ๆ โดยอาศัยความชำนาญเฉพาะ แยกออกเป็น 5 ด้านด้วยกัน⁽²⁾ ในแต่ละด้านที่จะกล่าวต่อไปนี้ผู้จัดการทางการเงินจะต้องมีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับเงินและสิทธิเรียกร้องใด ๆ ที่มีต่อเงินความแตกต่างในแต่ละด้านเกิดขึ้น เพราะองค์การต่าง ๆ แต่ละแห่งต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน และต่างก็มีพื้นฐานของปัญหาไม่เหมือนกัน

1. การคลังสาธารณะ (Public Finance) รัฐบาลของแต่ละประเทศต่าง ๆ ก็ต้องมีภาระในการจัดการในเรื่องของเงินซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก โดยมีกำรับเข้ามาจากแหล่งต่าง ๆ กัน และต้องนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ให้สอดคล้องกับวิธีการและนโยบายในรายละเอียดต่าง ๆ รัฐบาลมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและจัดหาเงินทุนและจะต้องใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่มี นอกจากนี้รัฐบาลจะไม่ดำเนินกิจการไปในทางที่มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับจุดมุ่งหมายขององค์การส่วนบุคคล ในขณะที่ธุรกิจพยายามดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้กำไรที่มาก แต่รัฐบาลจะต้องพยายามดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสังคมและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลเหล่านี้และข้อแตกต่างในทางด้านอื่น ๆ การคลังสาธารณะซึ่งอาศัยความชำนาญโดยเฉพาะจึงเกิดขึ้นมาเพื่อจะได้นำมาใช้เกี่ยวกับเรื่องการเงินของรัฐบาล

2. การวิเคราะห์หลักทรัพย์และการลงทุน (Securities and Investment Analysis) การซื้อหุ้น (Stocks) พันธบัตร (Bonds) และหลักทรัพย์อื่น ๆ จะต้องวิเคราะห์ และเทคนิคต่าง ๆ ที่อาศัยความชำนาญอย่างสูง ผู้ลงทุนจะต้องศึกษาข้อกำหนดของกฎหมายและลักษณะของการลงทุนในหลักทรัพย์แต่ละประเภท การวัดระดับของความเสี่ยงที่มีในการลงทุนแต่ละครั้ง และทำการพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในตลาด ปกติแล้วการวิเคราะห์จะเกิดขึ้นโดยที่ผู้ลงทุนไม่ได้มีความสามารถโดยตรงที่จะควบคุมต่อกิจการหรือสถาบันผู้ออกหลักทรัพย์ การวิเคราะห์การลงทุนจะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวเหล่านี้ และพยายามที่จะพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้ลงทุนลดความเสี่ยงภัย และเพิ่มอัตราผลตอบแทนที่ได้จากการซื้อหลักทรัพย์ที่เลือกซื้อไว้

(2) Ibid., P.5-6.

3. การเงินระหว่างประเทศ (International Finance) เมื่อเงินไหลผ่านข้ามระหว่างประเทศ บุคคล ธุรกิจ และรัฐบาลจะต้องมีการเกี่ยวข้องกับปัญหาที่พิเศษมากยิ่งขึ้น เพราะประเทศแต่ละประเทศต่างก็มีระบบเงินตราในประเทศของตน ดังนั้นประชาชนในประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนเงินบาทเป็นเงินดอลลาร์เสียก่อนจึงจะสามารถซื้อสินค้าและบริการในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ รัฐบาลของประเทศส่วนใหญ่จะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา และทำให้มีผลกระทบต่อการติดต่อซื้อขายกันทางธุรกิจ รัฐบาลอาจต้องกำลังเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น การขาดดุลย์ทางการเงิน (balance of payments) หรือมีปัญหาทางเศรษฐกิจที่จะต้องแก้ไข เช่น ปัญหาภาวะเงินเฟ้อ หรือภาวะการว่างงาน ในกรณีเช่น ๆ เหล่านี้ รัฐบาลอาจมีความจำเป็นต้องการรายละเอียดข้อมูลทางบัญชี เช่น การไหลของทุนเวียนของเงินทุน หรืออาจอนุญาตให้มีการไหลต่อทางธุรกิจระหว่างประเทศโดยเฉพาะบางประเภทเท่านั้น การศึกษาถึงการไหลของทุนเวียนของเงินทุนของมณฑลและองค์การระหว่างประเทศ และการพัฒนาวิธีการจัดการไหลของเงินทุนให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็ถือว่าอยู่ในขอบเขตของการเงินระหว่างประเทศ

4. การเงินในรูปของสถาบัน (Institutional Finance) โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ และประกอบด้วยสถาบันทางการเงิน (financial institutions) สถาบันดังกล่าวนี้คือ ธนาคาร, บริษัทประกันภัย, กองทุนบำนาญ, สมาคมเครดิต หรือ credit union, บริษัทลงทุน, บริษัทเงินทุน เป็นต้น สถาบันการเงินเหล่านี้จะเก็บรวบรวมเงินออมของบุคคลประเภทต่าง ๆ และเก็บรวบรวมเป็นเงินออมขนาดใหญ่เพื่อนำมาใช้ในการลงทุน ถ้าหากไม่มีสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้แล้วก็จะไม่สามารถมีเงินทุนมากพอที่จะนำมาใช้ในทางธุรกิจได้ หรืออย่างเช่นการซื้อบ้านส่วนตัวและเครื่องมือเครื่องมือต่าง ๆ ในทางการค้าและใช้สำหรับกิจการอื่น ๆ ที่ต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก สถาบันทางการเงินจะทำหน้าที่เกี่ยวกับเงินทุน และดำเนินงานเกี่ยวกับหน้าที่ในทางการเงินของเศรษฐกิจ

5. การบริหารทางการเงิน (Financial Management) ธุรกิจของเอกชนแต่ละแห่งต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาเงินทุนมาเพื่อดำเนินกิจการของตน และกำหนดหลักวิธีการที่ดีที่สุดในการใช้เงินทุนนั้น ในตลาดที่มีสภาพการแข่งขันธุรกิจต้องบริหารเงินทุนอย่างดีที่สุดเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของตน ได้มีการพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการช่วยผู้จัดการทางการเงินเกี่ยวกับการเลือกหาวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม เครื่องมือเหล่านี้ช่วยจัดการในการกำหนดว่าแหล่งเงินทุนจากแหล่งไหนที่สามารถเสนอค่าของทุน (cost of funds) ต่ำที่สุด และการดำเนินกิจการใดจะสามารถช่วยทำให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุดจากเงินทุนที่ได้เข้ามาลงทุนไป

หน้าที่ทางการเงิน

(Finance Function)

หน้าที่ทางการเงินเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการฝ่ายการเงิน ซึ่งเป็นงานที่จะต้องทำเกี่ยวกับการบริหารทางการเงิน (financial management) การบริหารทางการเงินในรายละเอียดอาจแตกต่างกันในระหว่างองค์กรต่าง ๆ แต่งานทางการเงินที่ยึดถือเป็นหลักใหญ่จะมีลักษณะเดียวกัน เช่นมีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งการเงินภายนอก เงินทุนถูกนำมาแบ่งปันใช้ไปในทางต่าง ๆ กัน การไหลของเงินทุนจะมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร หน้าที่ทางการเงินที่สำคัญนี้จะต้องดำเนินโดยองค์กรทุก ๆ แห่งไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจ หน่วยงานหรือตัวแทนของรัฐบาล หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีการดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไร เงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กรได้มาจากบุคคล และสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นในรูปของเงินกู้ (loans) พันธบัตร (bonds) หุ้นสามัญ (common stocks) เป็นต้น ผู้จัดการทางการเงินมีความรับผิดชอบเบื้องต้นต่อการจัดหาเงินทุนและมีส่วนร่วมในการพิจารณาแบ่งปันเงินทุนเพื่อใช้ตามโครงการต่าง ๆ ที่เลือกไว้ และการใช้เงินทุนสำหรับสินค้าคงเหลือ โรงงาน เครื่องจักร วงจรการไหลของเงินสดจะต้องมีการบริหารที่ดี การจ่ายเงินที่จะต้องจ่ายให้แก่แรงงาน วัตถุดิบ และสินค้าประเภททุนที่จะต้องซื้อจากตลาดภายนอก สินค้าและบริการที่องค์กรผลิตขึ้นได้ทำให้มีเงินสดไหลเข้า ในการบริหารเงินสดไหลเข้าและไหลออก เงินสดบางส่วนจะไหลหมุนเวียนใหม่เข้ามาในวงจรอีก และบางส่วนก็จะไหลกลับไปสู่แหล่งทางการเงิน

ตลาดการเงิน (Financial Markets) หน้าที่ของผู้จัดการทางการเงินมีลักษณะที่ซับซ้อน เพราะว่าในปัจจุบันนี้หน้าที่ในการออมและหน้าที่ในการลงทุนในเศรษฐกิจดำเนินไปโดยหน่วยต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ สำหรับหน่วยที่มีเงินออมสะสม (savings surplus) คือพวกที่มีเงินออมอยู่มากกว่าการลงทุนในทรัพย์สินต่าง ๆ และเป็นเจ้าของทรัพย์สินในทางการเงิน (financial assets) สำหรับหน่วยเศรษฐกิจที่ขาดเงินออม (savings deficit) เงินออมในปัจจุบันที่มีจะน้อยกว่าการลงทุนในทรัพย์สินแท้จริงต่าง ๆ (real assets) ดังนั้น จึงใช้วิธีออกหนี้สินทางการเงิน (financial liabilities) หน่วยที่ขาดเงินออมจะออกหลักทรัพย์หรือเอกสารประเภทต่าง ๆ แสดงสิทธิเรียกร้องทางการเงิน เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory notes) พันธบัตร (bonds) และหุ้นสามัญ (common stocks) เป็นต้น

การโอนเงินทุนจากหน่วยที่มีเงินออมสะสม หรือหน่วยที่ขาดเงินออมสามารถได้มาซึ่งเงินทุนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางการเงิน และหนี้สินทางการเงิน ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลผู้หนึ่งฝากเงินสะสมทรัพย์สินไว้ในธนาคารเงินฝากของบุคคลผู้นั้นในธนาคารก็จะเป็นทรัพย์สิน

ทางการเงินซึ่งแสดงในงบดุลส่วนตัวของเขารวมกับพวกทรัพย์สินแท้จริง (real assets) ทรัพย์สินแท้จริงต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ รถยนต์ หรือสินค้าพวกที่เป็นเครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นต้น เงินฝากสะสมทรัพย์เป็นหนี้สินของสถาบันการเงิน และแสดงเป็นหนี้สินทางการเงิน เมื่อมีการกู้เงินเพื่อช่วยเหลือบุคคลอีกคนหนึ่งในการซื้อบ้าน ตัวอย่างเช่น สถาบันการเงินที่ให้กู้ยืมเงินก็จะมีทรัพย์สินทางการเงินแสดงในงบดุลย์ของตน บุคคลผู้กู้ยืมเงินก็จะเกิดหนี้สินทางการเงินขึ้น เรียกว่าเงินกู้จากสถาบันการเงิน พิจารณาอีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น เมื่อบุคคลผู้หนึ่งซื้อสินค้าโดยใช้เครดิตจากร้านค้าก็จะทำให้ร้านค้านั้นมีลูกหนี้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางการเงิน ส่วนบุคคลผู้ซื้อสินค้าโดยใช้เครดิตก็จะมีหนี้สินทางการเงินเกิดขึ้น

การติดต่อกันในทางการเงิน จะทำให้เกิดมีทรัพย์สินทางการเงินและหนี้สินทางการเงินขึ้นพร้อมกัน การเกิดขึ้นและการโอนกันของทรัพย์สินทางการเงินและหนี้สินทางการเงินทำให้เกิดตลาดการเงิน ลักษณะของตลาดการเงินสามารถอธิบายได้โดยเปรียบเทียบกับตลาดสินค้าอื่น ๆ เช่น ตลาดสินค้าประเภทรถยนต์ก็จะเป็นการติดต่อกันเกี่ยวกับสินค้าประเภทรถยนต์ การติดต่อซื้อขายกันอาจทำกันที่สถานที่ของพ่อค้ารถยนต์ หรืออาจเป็นรถยนต์ประเภทใช้แล้วโดยเป็นการประมูลกันระหว่างพ่อค้ารถยนต์ด้วยกัน นอกจากนี้การติดต่อซื้อขายอาจมีขึ้นโดยตรงระหว่างบุคคลผู้เป็นเจ้าของที่ต้องการขายรถยนต์ให้แก่ผู้ซื้อโดยตรง ทั้งหมดนี้เรียกว่าเป็นตลาดรถยนต์ทั้งสิ้น

ตลาดการเงินก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ ประกอบด้วยการติดต่อซื้อขายกันทั้งหมดซึ่งมีผลทำให้เกิดทรัพย์สินทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน การติดต่อซื้อขายกันบางทีก็อาจติดต่อผ่านสถาบันที่เป็นรูปองค์การอย่างเช่น ในตลาดหลักทรัพย์องค์การ (Organized Securities Market) ซึ่งเป็นตลาดที่ตั้งอยู่เป็นหลักแหล่งตามสถานที่ตั้งแน่นอน หรืออาจติดต่อซื้อขายกันโดยผ่านทางนายหน้า (brokers) และพ่อค้า (dealers) ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก นายหน้าและพ่อค้าเหล่านี้จะมีอยู่นับเป็นจำนวนพัน ๆ ราย ซึ่งเรียกว่าตลาดนอกองค์การ (Over - the - Counter Market) การติดต่อซื้อขายกับร้านค้า, ธนาคาร หรือสถาบันทางการเงินอื่น ๆ ทำให้เกิดทรัพย์สินทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพราะฉะนั้นตลาดการเงินจึงไม่ใช่หมายถึงว่าจะต้องมีรูปร่างตัวตนเฉพาะเจาะจงลงไป บุคคลแต่ละคนต่างก็มีส่วนร่วมในตลาดการเงินไม่ว่าในทางใดก็ทางหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะมีมากน้อยแค่ไหนเพียงใด

เมื่อมีการดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องทางการเงิน และข้อผูกพันทางการเงินซึ่งมีอายุครบกำหนดต่ำกว่า 1 ปี การดำเนินงานเช่นนี้ทำให้เกิดตลาดเงินขึ้น (money market) แต่ถ้าหากมีอายุครบกำหนดสูงกว่า 1 ปีขึ้นไปเรียกว่าทำให้เกิดตลาดทุน (capital market) คำว่าตลาดทุนบางครั้งอาจทำให้เกิดความสับสนเพราะว่าทุนที่แท้จริงในทางเศรษฐกิจหมายถึงสิ่งต่าง ๆ

เช่น โรงงาน เครื่องจักร และเครื่องมือในการผลิต แต่ตามความหมายของตลาดทุนที่ใช้กันโดยทั่วไปหมายถึงการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวกับเงินทุนระยะยาว ได้แก่ผู้ยืมระยะยาวมีระยะเวลาครบกำหนดเกินกว่า 1 ปี โดยมีพันธบัตร หุ้นกู้ เป็นเครื่องมือใช้ในทางการเงิน หรือโดยการออกหุ้นสามัญซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือทางการเงินประเภท Equity Instruments

แหล่งทางการเงินและผู้ที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน (Financing Sources and Financial Intermediation) ตลาดการเงินประกอบด้วยตลาดเงินและตลาดทุน ซึ่งเป็นแหล่งการเงินอันสำคัญที่ทำให้ผู้จัดการทางการเงินสามารถหาเงินทุนมาได้จากแหล่งการเงินต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ลักษณะของแหล่งทางการเงินเหล่านี้แต่ละอย่างจะได้กล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ธนาคารพาณิชย์ ได้รับจำกัดความตามความสามารถในตัวของมันก็คือ การรับฝากเงินประเภทเพื่อเรียก (demand deposits) ซึ่งผู้ฝากสามารถโอนหรือถอนได้โดยใช้เช็ค เช็คดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (medium of exchange) ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการติดต่อซื้อขายทางธุรกิจ ในต่างประเทศมี (Savings and Loan Association) ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้เงินทุนจากเงินฝากประเภทสะสมทรัพย์ เงินทุนที่ได้นำมาลงทุนขั้นต้นในการจำนองโดยมีอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกัน (real estate mortgage) ซึ่งเป็นการให้กู้ยืมในระยะยาว

บริษัทเงินทุน เป็นกิจการที่ประกอบธุรกิจที่สำคัญ คือ ให้กู้แก่บรรดาผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ และต่อประชาชนทั่วไปที่ต้องการเงินทุน

บริษัทประกันชีวิต เป็นบริษัทที่ให้ความคุ้มครองต่อลูกค้าของบริษัทที่ต้องสูญเสียรายได้จากการถึงแก่กรรมไปก่อนเวลาอันสมควร หรือทุพพลภาพ ไม่สามารถทำงานหารายได้อีกต่อไป กรมธรรม์ประกันชีวิตจะมีลักษณะของการออมทรัพย์ประกอบอยู่ด้วย

กองทุนบำนาญ เก็บรวบรวมเงินจากลูกจ้างหรือนายจ้างที่ส่งมาให้เป็นระยะเพื่อสมทบเข้ากองทุน และจ่ายคืนให้เป็นงวด ๆ เมื่อลูกจ้างครบเกษียณอายุการทำงานหรือต้องลาออกจากงาน

บริษัทลงทุน (investment companies) หรือกองทุนรวม (mutual funds) คือบริษัทที่ออกหุ้นสามัญจำหน่ายให้แก่ผู้ลงทุน และนำเงินทุนที่ได้ไปลงทุนซื้อหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ในท้องตลาด

ธนาคารเพื่อการลงทุน คือประกอบกิจการทางการเงินโดยจะทำการซื้อหลักทรัพย์ออกใหม่ที่ผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ออกหลักทรัพย์ใหม่มา โดยอาจจะซื้อในราคาที่ตกลงแน่นอนและนำออกจำหน่ายต่อให้แก่ผู้ลงทุนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบกิจการทางการเงิน ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับธนาคารเพื่อการลงทุน คือ นายหน้าและพ่อค้าหลักทรัพย์ นายหน้าจะเป็นผู้เชื่อมโยง

ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยเป็นตัวกลางจัดการให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถซื้อขายหลักทรัพย์ได้ตามที่ต้องการ พ่อค้าหลักทรัพย์ จะเป็นผู้ซื้อหลักทรัพย์ไว้ในครอบครองหรือในบัญชีของตนเอง และจำหน่ายให้แก่ผู้ซื้ออื่น ๆ ธนาคารเพื่อการลงทุน ทำหน้าที่ในตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ (new issue market) ส่วนนายหน้าและพ่อค้าหลักทรัพย์ทำหน้าที่ซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทที่เคยผ่านการจำหน่ายมาแล้ว

ส่วนแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจอื่น ๆ รัฐบาลประชาชนทั่วไป บางครั้งอาจเป็นผู้ที่มั่งคั่ง และบางครั้งก็เป็นผู้ที่ให้กู้ยืม

สื่อกลางที่ทำหน้าที่ในทางการเงินจะมีบทบาทสำคัญต่อการติดต่อซื้อขายกันในตลาดการเงิน ซึ่งทำให้พวกที่มีเงินออมสะสมและพวกที่ขาดเงินออมสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการของตนคือผู้ที่มีเงินออมสะสมสามารถที่จะทำเงินออมสะสมนั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนโดยนำออกให้กู้หรือซื้อหลักทรัพย์ และพวกที่ขาดเงินออมสะสมก็สามารถได้เงินออมไปใช้ทำให้เงินออมสะสมเข้าสู่ช่องทางการผลิตหรือสามารถนำมาใช้ในการผลิตโดยได้รับประโยชน์สูงสุด ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีความชำนาญพิเศษในการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน เรียกว่า สถาบันที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในทางการเงิน ถ้าปราศจากผู้ที่เป็นสื่อกลางในทางการเงินเหล่านี้ และขบวนการต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในทางการเงินตามที่ได้กล่าวมานี้แล้ว การแบ่งเงินออมเพื่อใช้สำหรับการลงทุนแท้จริงก็จะถูกจำกัดขอบเขตและเป็นไปได้อย่างไม่กว้างขวาง การที่มีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงินนี้ทำให้เงินออมถูกโยกย้ายไปยังหน่วยทางเศรษฐกิจที่มีความรู้ความสามารถในการลงทุนสำหรับใช้ในการผลิต

ผู้จัดการฝ่ายการเงินมีความรับผิดชอบที่สำคัญในขบวนการของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะมีส่วนร่วมอยู่ในขบวนการนี้โดยวิธีการกระจายและแบ่งปันเงินทุนมาเพื่อสำหรับการผลิตในบริษัทหรือองค์การของตน

หน้าที่ของผู้จัดการฝ่ายการเงินสามารถอธิบายได้ในลักษณะของโครงสร้างของสังคมอย่างกว้าง ๆ ดังนี้ ว่าโดยส่วนรวม ผู้ประกอบธุรกิจเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจที่ขาดเงินออม และมีความต้องการเงินทุนมาเพื่อใช้ในการลงทุนเพื่อที่จะเพิ่มอุปทานของสินค้าและบริการ ผู้จัดการฝ่ายการเงินใช้ประโยชน์จากตลาดการเงินเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกสำหรับการจัดหาเงินทุน เพื่อใช้ในการดำเนินงานขององค์การของตน ดังนั้นการจัดการในเรื่องการเงินจึงต้องคำนึงว่า เงินทุนนั้นจะสามารถได้มาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร โดยแหล่งเงินทุนที่เลือกจะเลือกเอาจากแหล่งเงินทุนแหล่งใด และในลักษณะอย่างไร ช่วงระยะเวลาและผลตอบแทนที่จะได้จากการลงทุน และการจ่ายคืนเงินทุนให้แก่แหล่งเงินทุนนั้น

เนื่องจากการได้เงินทุนมานั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของการแบ่งกระจายทรัพยากร (resources) เพื่อใช้ในการผลิต ผู้จัดการฝ่ายการเงินมีความรับผิดชอบต่อการใช้เงินทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เงินทุนควรจะแบ่งกระจายให้แก่โครงการอะไร และสำหรับสินค้าประเภทใด องค์กรมีความต้องการทรัพย์สิน (assets) และทรัพยากร (resources) ประเภทใดเพื่อที่จะผลิตสินค้าและบริการ มาตรฐานและการควบคุมอย่างใดที่ควรนำมาใช้เพื่อที่จะทำให้เงินทุนที่แบ่งให้แก่แผนกต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจการขององค์กรเกิดประโยชน์มากที่สุด การวางแผนและควบคุมจะต้องมีการจัดการอย่างใด เพื่อองค์กรสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

หน้าที่ประการสำคัญของผู้จัดการการเงิน คือ การวางแผนสำหรับเงินทุน การหาได้ซึ่งเงินทุน และการใช้ประโยชน์สูงสุดของเงินทุน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานเช่นว่านี้ต้องอาศัยความรู้เรื่องตลาดการเงินเพื่อที่จะได้เงินทุนมาใช้ ความรู้เรื่องที่จะทำการตัดสินใจลงทุนที่ถูกต้อง และการที่จะกระตุ้นให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในองค์กร ทางเลือกต่าง ๆ เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนและการใช้เงินทุนจะต้องมีการนำมาพิจารณาด้วย การตัดสินใจทางการเงินมีทางเลือกอยู่หลายทาง เช่น การเลือกแหล่งเงินทุนภายใน หรือแหล่งเงินทุนภายนอก โครงการระยะยาวหรือโครงการระยะสั้น แหล่งเงินทุนระยะยาวหรือแหล่งเงินทุนระยะสั้น อัตราการเจริญเติบโตที่สูงกว่า หรืออัตราการเจริญเติบโตที่ต่ำกว่า เป็นต้น

การบริหารการเงินนับว่า มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาลหรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีการดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไร ในสมัยแรก ๆ นั้นผู้จัดการฝ่ายการตลาดจะทำการพยากรณ์การขาย เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตและวิศวกรจะกำหนดสินทรัพย์ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการผลิตเพื่อให้พอเพียงแก่ปริมาณความต้องการและผู้จัดการฝ่ายการเงินมีความรับผิดชอบจำกัดส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำบันทึกทางการเงินที่ถูกต้อง จัดเตรียมทำรายงาน จัดการฐานะทางเงินสดและจ่ายชำระเจ้าหนี้ของกิจการ เมื่อสภาพคล่องของกิจการมีไม่พอเพียงสำหรับความต้องการเงินสดที่เพิ่มขึ้น ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องรับผิดชอบในการจัดหาเงินสดมาเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามวิธีดังกล่าวเหล่านี้มักจะเป็นเพียงแต่ลักษณะที่เป็นไปอย่างปกติโดยการจัดหาเงินทุนมาใช้โดยได้มาจากภายนอกกิจการไม่ว่าจะเป็นเงินทุนระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาวก็ตาม เพื่อสำหรับลงทุนในสินค้าคงเหลือ เครื่องจักร และก่อสร้างโรงงาน วิธีการดำเนินงานดังกล่าวนี้นับว่าเป็นการจำกัดหน้าที่ของการบริหารการเงิน ในปัจจุบันนี้ได้ยอมรับรู้ความสำคัญและฐานะที่สูงขึ้นของผู้จัดการทางการเงินที่มีต่อการดำเนินงานของกิจการ การดำเนินงานของกิจการจะประสบผลสำเร็จจะต้อง

มีการร่วมมือและประสานงานกันอย่างดีระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในกิจการนั้น เช่น ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการผลิต และฝ่ายการเงิน ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและการควบคุม ตลอดจนการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ ของกิจการ ในบางโอกาสจะมีส่วนร่วมที่สำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของกิจการทั้งที่เกิดขึ้นแล้ว และยังไม่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาพิเศษเกี่ยวกับการรวมกิจการเข้าด้วยกัน หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับการที่กิจการต้องประสบกับความเดือดร้อนทางการเงิน เป็นต้น เนื่องจากนโยบายทางการเงินมักจะมีผลสะท้อนต่อฝ่ายการตลาด ฝ่ายการผลิต หรือฝ่ายอื่น ๆ ดังนั้นจึงมีส่วนสำคัญอยู่ในขบวนการตัดสินใจด้วย กล่าวโดยทั่วไปแล้วหน้าที่การบริหารการเงินไม่สามารถที่จะระบุได้ว่าจะต้องมีแบบอย่างเป็นแนวเดียวกันไปทั้งหมด แต่มีหน้าที่บางประการซึ่งผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องทำ การมีส่วนร่วมของผู้จัดการฝ่ายการเงินจะผันแปรไปตามนโยบาย ขนาดของกิจการ ความสามารถของผู้จัดการและของเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ตลอดจนทั้งฝ่ายบริหารของกิจการ กล่าวโดยสรุป ถ้าจะแยกหน้าที่ของผู้จัดการฝ่ายการเงินแล้วสามารถแบ่งได้เป็นหน้าที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้⁽³⁾

การวางแผนทางการเงิน หน้าที่ในการวางแผน กล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่ซึ่งท้าทายและน่าสนใจที่สุดของผู้จัดการฝ่ายการเงิน เนื่องจากผู้จัดการฝ่ายการเงินมักจะมีส่วนร่วมอยู่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระยะยาวของกิจการ ดังนั้นจึงต้องสามารถทราบถึงขอบเขตการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ ของกิจการ ผู้จัดการฝ่ายการเงินมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มแรก เกี่ยวกับการวางแผนระยะยาวของกิจการไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขยายโรงงาน การซื้อเครื่องจักรหรือเครื่องมือมาเพื่อสับเปลี่ยนเครื่องเก่า หรือค่าใช้จ่ายอื่นที่สำคัญ ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้จะเป็นสาเหตุทำให้เงินสดจำนวนมากต้องไหลออกจากกิจการ จากการทำทราบถึงโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบกับประมาณการยอดขายในอนาคตอันใกล้ ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องประมาณเงินสดไหลเข้าและออกของกิจการสำหรับอนาคตอันใกล้ ในการพัฒนาโครงการหรืองบประมาณนี้ ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องทำให้ดีที่สุดเพราะอาจมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามที่คาดคิดไว้แต่แรกโดยจะต้องทราบด้วยว่าแผนงานอาจต้องล้มเหลวไปหรือไม่สามารถให้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกซึ่งผู้จัดการฝ่ายการเงินไม่สามารถควบคุมได้หรือควบคุมได้เพียงเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น การพัฒนาเครื่องจักรใหม่อาจทำให้กิจการต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมากเพื่อซื้อเครื่องจักรใหม่เพื่อที่จะรักษาฐานะในทางอุตสาหกรรมของกิจการไว้ภาวะธุรกิจซบเซาหรือการสไตรค์อาจทำให้กิจการต้องประสบกับการขาดทุน อย่างไรก็ตามการยอมรับรู้ถึงความไม่แน่นอนต่าง ๆ นี้ไม่ได้หมายถึงว่าให้ยกเลิกงบประมาณหรือโครงการไปเสียเลยทีเดียว แต่ผู้จัดการ

(3) Robert W. Johnson, *Financial Management*. (Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1966), P. 12-13.

ฝ่ายการเงินจะต้องหาวิธีแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงเท่าที่จะสามารถทำได้ เช่นจัดเตรียมแผนการณ์ทางการเงินให้มีความยืดหยุ่นที่เพียงพอเพื่อที่จะได้เผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจไม่แน่นอน

การบริหารทรัพย์สิน ในขณะที่มีการวางแผนเกี่ยวกับการไหลของเงินสด ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องดูด้วยว่าการลงทุนนั้น เป็นไปอย่างรอบคอบและประหยัดภายในธุรกิจ โดยตามจริงแล้วผู้จัดการฝ่ายการเงินต้องพยายามที่จะทำให้บริษัทมีสภาพคล่องอยู่ตลอดเวลาตามเท่าที่จำเป็น และต้องพยายามที่จะให้ได้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้จากเงินทุน ซึ่งได้ลงทุนไปในสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เงินทุนที่ได้ลงทุนในทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินถาวรหรือทรัพย์สินหมุนเวียนก็ตามมีทางเลือกในการใช้ต่าง ๆ กัน ควรจะเป็นการลงทุนในทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องเพื่อช่วยทำให้กิจการได้ประโยชน์ในด้านการมีสภาพคล่องที่พอเพียงโดยต้องยอมสละผลตอบแทนด้านรายได้ที่ต้องน้อยลงไป หรืออาจใช้ทางเลือกทางอื่น คือลงทุนในทรัพย์สินที่สามารถทำรายได้สูง ลักษณะดังกล่าวเช่นนี้เรียกว่า trade off ระหว่างความมีสภาพคล่อง (liquidity) กับความสามารถหากำไร (profitability) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้เข้ากันได้กับแผนงานของตน

ถ้าการบริหารทรัพย์สินในเรื่องเกี่ยวกับความมีสภาพคล่องและความสามารถหากำไร เป็นไปโดยไม่ถูกต้องแล้วอาจทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้ เงินทุนระยะยาวจะต้องจมไปกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระเงินครบตามกำหนดและเครื่องจักรที่ขาดประสิทธิภาพ เงินทุนที่นำมาใช้ลงทุนในทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ย่อมได้มาจากเจ้าหนี้หรือผู้ที่เป็นเจ้าของ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กิจการจะต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนกลับคืนมาจากทรัพย์สินต่าง ๆ เหล่านี้ให้ทันเวลาพอเพื่อจ่ายชำระหนี้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดทั้งนำกลับไปลงทุนทรัพย์สินอื่น ๆ อีก เพื่อแสวงหากำไรให้ได้สูงยิ่งขึ้น การวางแผนการไหลของเงินทุนและการตัดสินใจเกี่ยวกับการแบ่งปันการลงทุนในระหว่างทรัพย์สินต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดกำไรสูงสุดเป็นหน้าที่ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการบริหารทางการเงิน

การหาเงินทุน ถ้าการวางแผนเงินสดไหลออกมีมากกว่าเงินสดไหลเข้า และเงินสดคงเหลือมีไม่เพียงพอจะชดเชย เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องหาเงินจากภายนอกกิจการในตลาดการเงินซึ่งประกอบด้วยตลาดเงินและตลาดทุนถือว่าเป็นแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการสำหรับในการจัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานภายในองค์กร ในตลาดเงินทุนนี้เป็นตลาดที่จะต้องมีการแข่งขันกันมากที่สุด เพราะว่าบุคคลหรือสถาบันใดก็ตามซึ่งมีเงินที่จะนำมาลงทุน อาจเข้ามาในตลาดและมีการต่อรองกับธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่มีความต้องการเงินทุน ดังนั้นโดยแท้จริงแล้วตลาดเงินทุนไม่ได้หมายความว่าตลาดอยู่เพียงแหล่งเดียวเพราะจะต้องมีการแข่งขันเช่นเดียวกับตลาดสำหรับสินค้าประเภทอื่น ๆ

ภายใต้ตลาดการเงินนี้เงินทุน (capital) สามารถหาได้จากแหล่งต่าง ๆ กันโดยมีข้อตกลงต่าง ๆ กันและมีระยะเวลาแตกต่างกันด้วย เช่นเงินทุนระยะสั้นระยะปานกลางและระยะยาว ปัญหาของผู้จัดการฝ่ายการเงินคือการจัดหาเงินทุนมาให้เหมาะสมที่สุดกับความต้องการที่คาดหมายไว้ล่วงหน้าในกิจการของตน การจัดหาเงินทุนนี้อาจมีสัญญาผูกพัน ถึงแม้การได้เงินทุนมาในอัตราที่ต่ำ แต่การได้เงินทุนมาโดยเสียต้นทุนในอัตราที่ต่ำกว่านี้จะต้องพิจารณาพร้อมกับความเสี่ยงที่กิจการไม่สามารถชำระคืนเงินต้นได้ทันตามกำหนดเวลา เหตุการณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตในตลาดเงินทุนจะต้องสัมพันธ์กับฐานะทางการเงินของกิจการในอนาคตตามที่คาดหมายไว้ เช่นสำหรับระยะเวลาอีก 6 เดือนข้างหน้า เป็นต้น มากกว่าที่จะพิจารณาถึงฐานะในปัจจุบันของกิจการ ตัวอย่างเช่นตัดสินใจว่าควรจะหาเงินมาในวันนี้หรือว่าจะรอไปอีก 6 เดือนข้างหน้า หรือว่าเป็นการเหมาะสมหรือไม่ในการที่จะได้เงินทุนมาในขณะนี้โดยได้มาจากผู้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ ดีกว่าที่จะต้องได้มาโดยการสร้างหนี้สินขึ้นแต่จะต้องรอไปอีก 6 เดือนข้างหน้า เป็นต้น ดังนั้นการพยากรณ์ถึงความจำเป็นของธุรกิจของตนซึ่งผู้จัดการฝ่ายการเงินทำขึ้นจึงเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของการวางแผนทางการเงิน โดยผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องคาดการณ์ถึงตลาดการเงินซึ่งได้เงินทุนมาด้วย

หน้าที่พิเศษอื่น ๆ หน้าที่ประการสุดท้ายของผู้จัดการฝ่ายการเงินคือ จะต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในกรณีพิเศษ โดยที่ผู้จัดการฝ่ายการเงินมีส่วนร่วมอยู่ด้วย เช่น งานในด้านเกี่ยวกับการประเมินมูลค่า (value) การประเมินทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ที่มีต่อทรัพย์สินเหล่านี้ สิทธิเรียกร้องโดยเจ้าหนี้ของกิจการ ฯลฯ ข้อเสนอพิเศษให้มีการรวมกิจการเข้าด้วยกัน (merger) การปรับปรุงกิจการใหม่ (reorganization) และการชำระบัญชี (liquidation) งานต่าง ๆ เหล่านี้มีปัญหาพิเศษ เช่นปัญหาทางกฎหมายว่าควรจะทำอย่างไร ปัญหาในทางเศรษฐกิจว่าควรจะทำได้หรือไม่ และปัญหาในทางการเงิน

จุดมุ่งหมายของการบริหารการเงิน (Goals of Financial Management)

การที่จะตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้ที่ทำการตัดสินใจจะต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างเช่นจุดมุ่งหมายขั้นต้นประการหนึ่งของการบริหารคือความมั่นคงขั้นสูงสุดของกิจการ จุดมุ่งหมายนี้สามารถตีความได้ว่าเป็นการที่ราคาหุ้นสามัญของบริษัทมีราคาสูงสุด แน่นอนที่สุดกิจการจะต้องมีจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกด้วย ผู้จัดการซึ่งทำการตัดสินใจจะมีความสนใจในความพอใจส่วนตัวของตนเอง ในสวัสดิการของพนักงาน และมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและสังคมเป็นขั้นสุดท้าย

อย่างไรก็ตามเหตุผลอันสำคัญที่จะกล่าวต่อไปข้างล่างนี้จะช่วยเน้นให้เห็นว่าราคาหุ้นชั้นสูงสุด (stock-price maximization) ก็ยังเป็นจุดมุ่งหมายที่มีความสำคัญมากที่สุดของผู้ประกอบกิจการส่วนใหญ่

ความพยายามของผู้จัดการที่จะทำให้ผู้ถือหุ้นมีความมั่งคั่งขั้นสูงสุด ผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของกิจการและมีสิทธิเลือกตั้งคณะผู้บริหาร เพื่อเป็นการตอบแทนคณะผู้บริหารจึงควรที่จะดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่ผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากว่าหุ้นของกิจการขนาดใหญ่จะมีผู้ถือหุ้นอยู่เป็นจำนวนมากรายด้วยกัน ผู้จัดการจึงมักเป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหารงานของกิจการอย่างเต็มที่

อาจมีบุคคลบางคนโต้แย้งว่าฝ่ายบริหารของบริษัทที่มีขนาดใหญ่และได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วควรที่จะให้ผลประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นในระดับที่ยุติธรรมและมีเหตุผล และสมควรที่จะกระจายผลประโยชน์บางส่วนให้แก่กิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับสาธารณชน ผลประโยชน์ของพนักงาน เป็นต้น โดยสภาพตามความจริงแล้วฝ่ายบริหารที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วควรจะหลีกเลี่ยงการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงสูง ถึงแม้ว่าความเสี่ยงเช่นนั้นจะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์สูงก็ตาม ทฤษฎีซึ่งอยู่เบื้องหลังข้อโต้แย้งนี้มีความเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วผู้ถือหุ้นจะกระจายการลงทุนในหุ้นประเภทต่าง ๆ กองหลักทรัพย์ลงทุน (portfolio) ของผู้ถือหุ้นจึงประกอบด้วยหุ้นประเภทต่าง ๆ ดังนั้นถ้าหุ้นของบริษัทหนึ่งซึ่งผู้ถือหุ้นมีอยู่เกิดขาดทุน ผู้ถือหุ้นก็จะขาดทุนเฉพาะส่วนน้อยในกองหลักทรัพย์ลงทุนของตน ตรงกันข้ามกับผู้จัดการไม่ได้ถือหุ้นกระจายไปในหุ้นของบริษัทต่าง ๆ จึงน่าจะประสบกับความเสียหายถ้าหากบริษัทเกิดขาดทุน ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าผู้จัดการส่วนใหญ่ในบริษัททั้งหลายมักจะทำให้หุ้นของกิจการมีราคาสูงสุดโดยถือหลักความปลอดภัยมากกว่าที่จะทำไปโดยใช้วิธีที่กล้าเสี่ยง

เป็นการยากลำบากมากในการที่จะกำหนดว่าฝ่ายบริหารได้พยายามที่จะให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์ขั้นสูงสุด หรือว่าจะเพียงแต่พยายามที่จะให้ผู้ถือหุ้นเกิดความพอใจโดยไม่อยู่ในระดับขั้นสูงสุดเพื่อผู้บริหารจะได้พิจารณาถึงจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่นผลประโยชน์ของพนักงานหรือของชุมชนซึ่งฝ่ายบริหารทำอยู่นั้นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดในระยะยาวแก่ผู้ถือหุ้นได้มากน้อยแค่ไหน ฝ่ายบริหารได้รับเงินเดือนที่สูงพอเพียงหรือไม่ อันจะเป็นการดึงดูดผู้บริหารที่มีความสามารถให้ทำงานกับบริษัท และช่วยทำงานตอบแทนให้บริษัทมีความเจริญเติบโตและมีฐานะการแข่งขันที่ดี

การที่จะตอบปัญหาข้างบนนี้ให้แน่นอนลงไปนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ได้มีการศึกษากันว่าแท้จริงแล้วผู้บริหารไม่ได้มีลักษณะของการเป็นผู้ถือหุ้นเหมือนผู้ถือหุ้นทั่วไป กิจการส่วนมากจะพยายามที่จะจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้บริหารตามผลการดำเนินงานซึ่งทำให้แก่กิจการ

วิธีการเช่นนี้จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้ฝ่ายบริหารเกิดความกระตือรือร้นทำงานโดยเต็มความสามารถของคนซึ่งจะมีผลสุดท้ายทำให้ราคาหุ้นของกิจการมีราคาขึ้นสูงสุดได้ โดยเฉพาะกิจการที่ต้องดำเนินงานในตลาดที่มีการแข่งขันกัน หรือในกรณีที่มีเหตุการณ์ผันแปรไป สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องทำให้ผู้บริหารใช้ความสามารถของคนบริหารงานอย่างเต็มที่ อันจะเป็นทางทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์ขั้นสูงสุด

นอกจากนี้แล้วผู้บริหารอาจมีจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกนอกจากจุดมุ่งหมายในการทำให้ผู้ถือหุ้นมีความมั่งคั่งขั้นสูงสุดซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายเบื้องต้น

ความรับผิดชอบทางสังคม ปัญหาอีกประการหนึ่งซึ่งสมควรที่จะนำมาพิจารณาคือความรับผิดชอบต่อสังคม ธุรกิจทั้งหลายควรที่จะมีการดำเนินงานโดยคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้ถือหุ้นแต่เพียงอย่างเดียว หรือว่าควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย การที่จะตอบปัญหานี้จะต้องพิจารณาประการแรกคือถ้ากิจการนั้นได้รับอัตรผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราใกล้เคียงกับอัตราปกติ ซึ่งหมายถึงว่ามีอัตราใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยของกิจการทั้งหมด บริษัทซึ่งได้รับผลตอบแทนในอัตรานี้ได้พยายามที่จะคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อบริษัทที่มีต่อสังคม ในกรณีเช่นนี้ก็จะเป็นการเพิ่มต้นทุนของบริษัทให้สูงขึ้น และถ้ากิจการอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันนี้ไม่ได้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ก็จะเป็นทางทำให้บริษัทที่ดำเนินกิจการโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคมต้องเลิกความพยายามของบริษัทที่จะปฏิบัติตามต่อไปได้ เพราะต้องประสบกับต้นทุนที่สูงทำให้ไม่สามารถที่จะแข่งขันกับบริษัทอื่นได้

สำหรับกิจการที่มีกำไรอยู่เหนือระดับปกติปัญหาที่ว่าสมควรหรือไม่ต่อการที่จะต้องใช้ทรัพยากรของกิจการไปในโครงการทางสังคม เมื่อพิจารณาว่าเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่และสามารถดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จก็สมควรที่จะมีโครงการช่วยเหลือชุมชน และโครงการช่วยเหลือพนักงานมากยิ่งขึ้น ตามความจริงแล้วกิจการที่มีรูปแบบเป็นบริษัทมหาชนมักจะถูกจำกัดต่อการที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากปัจจัยในด้านตลาดทุน สมมุติว่าผู้ออมทรัพย์รายหนึ่งมีเงินทุนที่จะนำมาลงทุนโดยพิจารณาบริษัทสองแห่งว่าสมควรที่จะลงทุนในบริษัทแห่งใดดี บริษัทแห่งแรกใช้ทรัพยากรของบริษัทไปในการช่วยเหลือทางสังคมอย่างเต็มที่ ในขณะที่บริษัทหลังให้ความสำคัญสูงสุดต่อกำไรและราคาหุ้นของบริษัท ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ย่อมที่จะลงทุนในบริษัทหลังซึ่งจะเป็นสาเหตุทำให้บริษัทแรกที่ใช้ทรัพยากรของตนไปในทางช่วยเหลือสังคมต้องเสียผลประโยชน์ที่จะได้ไปจากตลาดทุน ซึ่งหมายถึงว่าผู้ลงทุนจะไม่สนใจที่จะลงทุนในบริษัทแรก

ทั้งหมดตามที่พิจารณามานี้จึงทำให้มีปัญหาว່ว่าบริษัททั้งหลายไม่ควรที่จะคำนึงถึงความ

รับผิดชอบต่อสังคมเลยหรืออย่างไร เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมทำให้กิจการต้องประสบกับต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ตามความจริงแล้วไม่ได้หมายถึงเช่นนั้นการกระทำซึ่งเป็นการคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีลักษณะการบังคับไปในตัวมากกว่าที่จะเป็นแบบสมัครใจ อย่างน้อยที่สุดก็ในตอนระยะเริ่มแรกเพื่อที่จะให้มั่นใจได้ว่าภาระในการกระทำเช่นนั้นได้เกิดขึ้นทั่วไปเป็นรูปแบบเดียวกันหมดในระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจทั้งหลาย เพราะฉะนั้นวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการว่าจ้างพนักงานที่ให้ความยุติธรรม การฝึกอบรม การคำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้าที่ผลิต การป้องกันอากาศเป็นพิษ ฯลฯ สมควรที่จะมีขึ้นโดยมีมาตรการต่าง ๆ กำหนดขึ้นและหน่วยงานของรัฐบาลจะเป็นผู้ดูแลให้ปฏิบัติตามมาตรการเหล่านี้ ผู้ประกอบการและรัฐบาลจะต้องร่วมมือกันในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อไว้เป็นพฤติกรรมของบริษัททั้งหลาย และบริษัททั้งหลายจะต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดและด้วยความมีใจเป็นนักกีฬา เพราะฉะนั้นกฎข้อบังคับทั้งหลายก็จะเป็นเครื่องยับยั้งและกิจการทั้งหลายจะต้องพยายามทำให้ราคาหุ้นบริษัทตนสูงสุดโดยให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เหล่านี้

การบริหารการเงินสามารถช่วยให้หุ้นของกิจการมีราคาสูงสุด การที่จะทำให้ราคาหุ้นของบริษัทมีราคาสูงสุดได้นั้น จำเป็นต้องใช้ความพยายามร่วมกันของฝ่ายบริหาร เช่น การตลาด การผลิต บุคลากร การบัญชี และการเงิน บทบาทของผู้จัดการฝ่ายการเงินมีความสำคัญและเห็นได้เด่นชัดคือผู้จัดการฝ่ายการเงินจะมีหน้าที่สำคัญ ๆ อยู่ 3 ประการด้วยกันคือ ประการแรก โดยผ่านทาง treasurer ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องได้เงินทุนมาตามความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการขยายโรงงานของกิจการ ประการที่สองผู้จัดการฝ่ายการเงินจะต้องกำหนดโครงการดำเนินงานขั้นพื้นฐานของกิจการสำหรับในปีถัดไป 2 หรือ 3 ปี ประการที่สาม ผู้จัดการฝ่ายการเงินต้องจัดหาระบบการควบคุมซึ่งสามารถช่วยทำให้ฝ่ายบริหารหาทางแก้ไขได้ทันที่หากโครงการนั้นดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้องและเหมาะสม

กิจการธุรกิจที่มีการดำเนินงานที่ดีจะมีรายละเอียดของโครงการเรียกว่างบประมาณ (budgets) ซึ่งอธิบายถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ที่คาดว่าจะกระทำในระหว่างปีถัดไป ระยะเวลาการวางแผนจะต่างกันระหว่างธุรกิจประเภทต่าง ๆ อย่างเช่นกิจการสาธารณูปโภค จะต้องมีการวางแผนในระยะเวลาที่ยาวนานกว่า ทั้งนี้เพราะการก่อสร้างต่าง ๆ ต้องใช้เวลานาน โครงการเหล่านี้ควรจะถูกกำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงราคาหุ้นขั้นสูงสุดด้วย คือ จะทำให้หุ้นมีราคาขั้นสูงสุดหรือไม่ ประการแรก พิจารณาถึงราคาหุ้นและกำไร การที่มีกำไรขั้นสูงสุดนั้นทำให้ราคาหุ้นถึงขั้นสูงสุดด้วยหรือไม่ การที่จะตอบปัญหานี้จำเป็นต้องวิเคราะห์กำไรทั้งสิ้นของบริษัท และกำไรต่อหุ้น สมมุติว่ากิจการจัดหาเงินทุนได้มาโดยการออกจำหน่ายหุ้นและนำไปลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล กำไรทั้งสิ้นจะสูงขึ้นแต่หุ้นออกจำหน่ายอยู่ในมือผู้ถือจะมีจำนวนหุ้นมากขึ้น

กำไรต่อหุ้นจะลดต่ำลง ผลสุดท้ายมูลค่าของหุ้นแต่ละหุ้นก็จะลดต่ำลงซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นต้องประสบกับความเสียหาย เพราะฉะนั้นการที่จะกล่าวว่าการใดมีความสำคัญมากน้อยแก่ไหนฝ่ายบริหาร ควรจะให้ความสำคัญต่อกำไรต่อหุ้นมากกว่ากำไรทั้งสิ้นของบริษัท

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือการที่มีกำไรต่อหุ้นสูงสุดนั้นจะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์สูงสุดด้วยหรือไม่ หรือว่าจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ควรนำมาพิจารณา ประการแรกพิจารณาถึงระยะเวลาของรายได้ สมมุติว่าโครงการหนึ่งสามารถทำให้กำไรต่อหุ้นสูงขึ้นอีก 40 บาทต่อปี เป็นระยะเวลา 5 ปี หรือรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 2 บาท และโครงการที่ 2 จะไม่ทำให้รายได้สูงขึ้นสำหรับระยะเวลา 4 ปีแรก แต่จะสูงขึ้นเป็น 2.50 บาทในปีที่ 5 ปัญหาคือโครงการไหนจะดีกว่ากัน คำตอบขึ้นอยู่กับว่าโครงการไหนจึงจะสามารถเพิ่มมูลค่าหุ้นของกิจการให้สูงขึ้นได้มากกว่า และขึ้นอยู่กับมูลค่าของเงินตามระยะเวลาซึ่งผู้ลงทุนพิจารณา โดยประการใดก็ตามเวลาถือว่าเป็นเหตุผลสำคัญในการเน้นถึงความมั่งคั่งโดยการวัดจากราคาของหุ้นมากกว่าที่จะพิจารณาแต่รายได้เพียงอย่างเดียว

สิ่งสำคัญประการที่สองคือความเสี่ยง สมมุติว่ามีโครงการหนึ่งคาดว่าจะสามารถเพิ่มกำไรต่อหุ้นให้ 2 บาท และมีอีกโครงการหนึ่งคาดว่าจะสามารถเพิ่มกำไรต่อหุ้นให้ 2.40 บาท โครงการแรกไม่ต้องประสบกับความเสียหายมาก ถ้าหากได้ดำเนินงานตามโครงการนี้แล้วรายได้จะเพิ่มสูงขึ้นเกือบจะแน่นอนประมาณ 2 บาทต่อหุ้น ส่วนโครงการที่สองต้องประสบกับความเสี่ยงที่สูง ดังนั้นวิธีประมาณซึ่งดีที่สุดก็คือกำไรต่อหุ้นสูงขึ้น 2.40 บาท และยอมรับว่าจะไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะสูงไปกว่านี้ เพราะฉะนั้นขึ้นอยู่กับผู้ถือหุ้นเต็มใจที่จะเสี่ยงมากน้อยเท่าใด อย่างไรก็ตามโครงการแรกอาจดีกว่าโครงการที่สองก็ได้

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับกำไรต่อหุ้นที่คาดว่าจะได้ยังขึ้นอยู่กับว่ากิจการนั้นจัดหาเงินทุนมาอย่างไร ตามที่ได้ทราบมาแล้วว่ากิจการซึ่งใช้วิธีจัดหาเงินทุนโดยการใช้หนี้สิน ถ้าหากมีการดำเนินงานที่ไม่ดีแล้วมักจะต้องประสบกับความล้มละลายด้วยเหตุนี้ขณะที่การจัดหาเงินทุนโดยการใช้หนี้สินอาจจะเพิ่มกำไรต่อหุ้น หนี้สินก็เพิ่มสูงตามมาด้วยทำให้เกิดความเสี่ยงต่อรายได้ด้วย

สิ่งสำคัญประการสุดท้ายคือกำไรที่จ่ายเป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นกับกำไรที่เก็บสะสมและกำไรส่วนที่นำกลับไปลงทุนต่อซึ่งช่วยทำให้กำไรมีสูงยิ่งขึ้นไปอีก ผู้ถือหุ้นมักชอบเงินปันผลจ่ายเป็นเงินสดและก็มีความต้องการที่จะให้กำไรต่อหุ้นสูงขึ้นอีกด้วยซึ่งมีผลมาจากการเก็บกำไรสะสมไว้กับกิจการ ผู้จัดการฝ่ายการเงินต้องตัดสินใจแน่นอนว่ารายได้มีอยู่ปัจจุบันสมควรจะจ่ายให้เป็นเงินปันผลเท่าใดเมื่อเทียบกับรายได้ที่เก็บสะสมไว้และรายได้ส่วนที่นำไปลงทุนต่อ สิ่งเหล่านี้เรียกว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายการจ่ายเงินปันผล การที่บริษัทมีนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่ดีจะช่วยทำให้ราคาหุ้นของบริษัทมีราคาขึ้นสูงสุด

โดยสรุปแล้วราคาหุ้นของบริษัทจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ⁽⁴⁾

1. รายได้ต่อหุ้น
2. ความเสี่ยง
3. การจัดหาเงินทุนของกิจการ
4. ระยะเวลาการไหลเข้าของรายได้
5. นโยบายการจ่ายเงินปันผล

การที่กิจการจะตัดสินใจอะไรอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น ควรจะได้วิเคราะห์ว่าการตัดสินใจนั้นจะมีผลกระทบต่อปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่ ทั้งนี้เพราะจะมีผลสืบเนื่องกับราคาหุ้นของกิจการ ตัวอย่างเช่น บริษัทแห่งหนึ่งกำลังพิจารณาที่จะเปิดโรงงานแห่งใหม่ขึ้น ปัจจัยสำคัญที่สมควรพิจารณาคือ โรงงานแห่งใหม่นี้สามารถที่จะทำให้กำไรต่อหุ้นของบริษัทเพิ่มสูงขึ้นหรือไม่ โอกาสที่ต้นทุนการผลิตจะสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้หรือไม่ ราคาและผลผลิตจะได้ตามที่โครงการกำหนดไว้หรือไม่ จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานเท่าใดโรงงานแห่งใหม่นี้จึงจะสามารถทำกำไรให้ได้ การจัดหาเงินทุนมาใช้ก่อสร้างโรงงานแห่งใหม่นี้จะหาได้จากแหล่งใด ถ้าหากการจัดหาเงินทุนโดยวิธีใช้หนี้สิน จะต้องมีการพิจารณาด้วยว่าจะทำให้บริษัทต้องมีความเสี่ยงสูงขึ้นมากเท่าใดและจะมีปฏิกิริยาจากผู้ถือหุ้นอย่างไร บริษัทควรจะจ่ายเงินปันผลให้น้อยลงเพื่อนำเงินทุนมาใช้ลงทุนในโรงงานแห่งใหม่ หรือว่าจะใช้วิธีจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก

จุดมุ่งหมายของกิจการ (Objectives of the Firm)

การประกอบกิจการธุรกิจซึ่งประสบผลสำเร็จมักจะเน้นความสำคัญของโครงสร้างทางการเงินของกิจการ ผู้จัดการฝ่ายการเงินจะดำเนินงานบางประเภท หรือทำหน้าที่ซึ่งช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของแผนการเงิน จุดมุ่งหมายเหล่านี้กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้กิจการบรรลุถึงจุดหมายในการดำเนินงานทั่ว ๆ ไป ผู้ประกอบกิจการควรจะมี ความมั่นใจว่าการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งแผนการเงินสามารถช่วยให้กิจการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ขั้นแรกในการพัฒนาโครงสร้างทางการเงิน คือ ต้องมีการจำกัดจุดมุ่งหมายที่สามารถทำได้ของกิจการทั้งหมดโดยส่วนรวมถึงแม้ว่าจุดมุ่งหมายนี้จะกำหนดไว้โดยทั่ว ๆ ไปก็ตาม

(4) Eugene F. Brigham, *Financial Management. theory and practice*, (Illinois : Dryden press, 1977), p.12

แต่ก็ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายนี้ไว้อย่างเหมาะสม และให้เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปทั้งนี้เพราะมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกิจการต่อไปในอนาคต เนื่องจากผู้ประกอบการกิจการธุรกิจเป็นองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไร จุดมุ่งหมายขององค์การจึงมักจะแสดงออกเป็นจำนวนเงิน จุดมุ่งหมายขั้นต้น 2 ประการที่มักจะพบกันบ่อย ๆ คือกำไรขั้นสูงสุด (maximization of profit) และความมั่งคั่งขั้นสูงสุด (maximization of wealth) ซึ่งจะได้แยกพิจารณาออกทีละประเภท

กำไรขั้นสูงสุด (Maximization of profits) จุดมุ่งหมายที่กำหนดของกิจการที่พบบ่อย ๆ ก็คือ กำไรขั้นสูงสุด นักธุรกิจจำนวนมากเชื่อว่าตราบไคที่ยังสามารถหารายได้ที่มากกว่าที่จะทำได้ และในขณะที่เดียวกันก็ลดต้นทุนให้ต่ำลง ก็จะทำให้ตนบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย กำไรขั้นสูงสุด เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและอย่างง่าย ๆ โดยสามารถเข้าใจได้ง่ายว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่มีเหตุผลสำหรับธุรกิจและเป็นการเน้นให้เห็นถึงความพยายามของกิจการธุรกิจไปในทางที่จะหาเงิน แต่โดยความจริงแล้วแนวความคิดนี้มีข้อบกพร่องอยู่มากคือ⁽⁵⁾

1. ปัญหาของคำว่า “กำไร” กำไรในระยะสั้นอาจมีความแตกต่างอย่างมากกับคำว่ากำไรในระยะยาว ถ้าผู้ประกอบการยังคงดำเนินงานต่อไปเรื่อย ๆ เช่น มีการใช้เครื่องจักรในการดำเนินงานโดยไม่มีการดูแลบำรุงรักษาที่เหมาะสม ก็อาจจะสามารถทำให้ค่าใช้จ่ายดำเนินงานในปัจจุบันเสียค่าใช้จ่ายน้อยซึ่งทำให้กำไรสูงขึ้น แต่ในอนาคตกิจการจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นกว่าควรจะเป็นเพราะเครื่องจักรไม่สามารถที่จะใช้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนสมัยก่อนเพราะขาดการดูแลรักษาที่ดีมาตั้งแต่ต้น ดังนั้นกำไรขั้นสูงสุดจึงไม่ได้หมายถึงว่าจะต้องไม่มีการคำนึงถึงอนาคตโดยมีการพิจารณากันแต่ในเพียงระยะสั้น

2. ปัญหาของระยะเวลา จำนวนเงินที่ได้รับในปัจจุบันมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนเงินที่จะได้รับในปีถัดไป องค์การธุรกิจที่แสวงหากำไรต้องพิจารณาเรื่องระยะเวลาของการไหลของเงินสดและกำไร ถ้ากิจการต้องการกำไรขั้นสูงสุดอาจต้องเลือกเอาว่าระหว่างโครงการที่มีระยะเวลา 3 ปี โดยได้ผลตอบแทนในอัตรา 20 เปอร์เซ็นต์ หรือโครงการที่มีระยะเวลา 5 ปี แต่ได้ผลตอบแทนในอัตรา 17 เปอร์เซ็นต์ โครงการที่มีอัตราผลตอบแทน 17 เปอร์เซ็นต์ อาจมีผลทำให้ได้กำไรทั้งสิ้นสูงกว่า ถ้าหากว่าองค์การจะไม่ต้องนำกำไรกลับไปลงทุนใหม่ทันทีเหมือนอย่างเช่นโครงการที่มีระยะเวลา 3 ปี

3. ปัญหาอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้คือธุรกิจไม่ได้ดำเนินกิจการเพื่อมุ่งหวังแต่กำไรขั้นสูงสุด

(5) Hampton, op. cit., p.4-9.

แต่เพียงประการเดียวโดยไม่มีการคำนึงถึงเรื่องอื่น ๆ ผู้ประกอบการบางรายเน้นถึงความสำคัญต่อการที่จะทำให้กิจการมียอดขายเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และยอมรับกำไรในอัตราต่ำ ทั้งนี้เพียงเพื่อต้องการให้ปริมาณการขายมีเสถียรภาพที่ดีโดยไม่ให้ตกต่ำลงมา บริษัทบางแห่งก็ให้ความสำคัญต่อการกระจายการผลิตสินค้าออกเป็นหลาย ๆ ประเภท เพื่อให้ตลาดสินค้าของตนมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าอาจจะมีผลทำให้มีกำไรลดลงในระยะสั้นก็ตามบริษัทอื่น ๆ บางแห่งก็คำนึงถึงบทบาทความสำคัญของบริษัทที่มีต่อสังคมโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบของบริษัทที่มีต่อสังคม ซึ่งต่างก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีปัจจัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมากซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดจุดมุ่งหมายของบริษัท ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บริษัทไม่สามารถที่จะคำนึงถึงกำไรขั้นสูงสุดได้เพียงอย่างเดียว

ความมั่งคั่งขั้นสูงสุด (Maximization of Wealth) จุดมุ่งหมายของกิจการประการที่สองซึ่งมักจะพบอยู่บ่อย ๆ ก็คือ การทำให้กิจการในระยะยาวมีความมั่งคั่งขั้นสูงสุด หรือเรียกว่าทำให้มูลค่าของกิจการในระยะยาวมีความมั่งคั่งสูงสุด คำว่าความมั่งคั่งนี้หมายถึงมูลค่าสุทธิของกิจการในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายนี้เป็นการเน้นถึงผลสะท้อนของกำไรที่มีต่อมูลค่าหรือราคาตลาดของหลักทรัพย์ในปัจจุบันของบริษัทมากกว่าที่จะพิจารณาโดยตรงแต่เพียงผลกำไร ราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทก็คือราคาหุ้นสามัญของบริษัทนั่นเอง โดยปกติแล้วจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างมูลค่าของกิจการในระยะสั้นกับมูลค่าของกิจการในระยะยาว ถ้าหากว่ากิจการมีการดำเนินงานที่เจริญต่อไปในอนาคตก็เป็นที่คาดหมายได้ว่าราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทในปัจจุบันจะมีมูลค่าสูง ในทางตรงข้ามถ้าหากอนาคตในการดำเนินงานของบริษัทไม่แจ่มใส ราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทในปัจจุบันก็จะต่ำ

จุดมุ่งหมายของความมั่งคั่งสูงสุดนี้ เชื่อมโยงกับกำไรในระยะยาวของกิจการ การคำนวณง่าย ๆ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างมูลค่าปัจจุบัน (current value) กับกำไรในระยะยาว (long - term profits) สามารถแสดงได้ตามสูตรดังนี้

$$\begin{aligned} & \text{มูลค่าตลาดปัจจุบันของกิจการ (เป็นจำนวนเงิน)} \\ & = \frac{\text{รายได้ประจำปีตามที่คาดหมาย}}{\text{ผลตอบแทนจากการลงทุนตาม}} \\ & \quad \text{ที่ผู้ลงทุนคาดหมาย} \end{aligned}$$

ตัวอย่างเช่นถ้าบริษัทแห่งหนึ่งคาดว่าจะได้กำไรในอนาคตในปีละ 100,000 บาท และผลตอบแทนซึ่งผู้ลงทุนต้องการมีอัตรา 10 เปอร์เซ็นต์ เมื่อแทนราคาตามสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{มูลค่าตลาดปัจจุบันของกิจการ} &= \frac{100,000}{.10} \\ &= 1,000,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้นบริษัทแห่งนี้จะมีมูลค่าตลาดปัจจุบันเท่ากับ 1,000,000 บาท โดยพิจารณาตามเกณฑ์ซึ่งผู้ลงทุนต้องการอัตราผลตอบแทน 10 เปอร์เซ็นต์

หรือถ้าบริษัทคาดว่าจะได้กำไรในอนาคตปีละ 150,000 บาท ในกรณีนี้ก็เป็นที่คาดได้ว่ามูลค่าปัจจุบันของบริษัทจะมีมูลค่าสูงขึ้นไปอีก คือ

$$\begin{aligned} \text{มูลค่าตลาดปัจจุบันของกิจการ} &= \frac{150,000}{.10} \\ &= 1,500,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ความมั่งคั่งขั้นสูงสุดมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากกำไร เช่น ความเจริญเติบโตของบริษัทที่มีผลสะท้อนต่อมูลค่าของบริษัทในระยะยาว ความเสี่ยงภัยที่ผู้ลงทุนจะได้รับ ราคาหุ้นของบริษัทและเงินปันผลที่บริษัทจ่ายตามหลักทั่ว ๆ ไป กิจการที่จะมีความมั่งคั่งขั้นสูงสุดได้จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้^(๕)

1. หลีกเลี่ยงระดับความเสี่ยงที่สูง ถ้ากิจการแห่งใดต้องการให้การดำเนินงานในระยะยาวประสบความสำเร็จที่ดี กิจการแห่งนั้นจะต้องหลีกเลี่ยงต่อความเสี่ยงที่ไม่จำเป็นหรือความเสี่ยงที่มีสูงเกินไป เช่น โครงการของบริษัทที่สามารถทำกำไรสูง แต่ว่าจะต้องมีความเสี่ยงที่สูงมากเกินไป กรณีเช่นนี้บริษัทไม่ควรดำเนินโครงการนั้น ถ้าหากยอมรับโครงการนั้นแล้ว และเกิดดำเนินงานผิดพลาดก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทได้ในภายหน้า

2. การจ่ายเงินปันผล เงินปันผลเป็นเงินสดซึ่งบริษัทจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ เงินปันผลที่จ่ายจะต้องให้เป็นไปตามความจำเป็นของบริษัทและของผู้ถือหุ้นซึ่งหมายถึงว่าในระยะแรก ๆ เงินปันผลอาจยังไม่สามารถจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ และผู้ถือหุ้นก็ยังไม่สมควรที่จะได้รับ หรือถ้ามีการจ่ายเงินปันผลก็จ่ายให้ในจำนวนน้อย ทั้งนี้เพื่อนำเงินสดไปใช้ประโยชน์

(๕) Hampton, op.cit., p. 9.

ทางอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับการขยายการดำเนินงานของบริษัท โดยการจ่ายเงินปันผลบริษัทอาจพิจารณาจ่ายให้เป็นหุ้นก็ได้ ต่อมาเมื่อบริษัทเจริญรุ่งเรืองและมีความจำเป็นที่จะเก็บเงินสดไว้เพื่อใช้ในการขยายการดำเนินงานน้อยลง บริษัทอาจสามารถจ่ายเงินปันผลเป็นจำนวนเงินที่มากขึ้น

3. การแสวงหาความเจริญเติบโตของกิจการ เมื่อบริษัทสามารถเพิ่มปริมาณการขาย และมีการพัฒนาตลาดใหม่ ๆ สำหรับสินค้าของบริษัทได้ดีและมีความมั่นคงมากขึ้น ก็จะเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้อัตราดอกเบี้ยต้องสูงเกินไปสำหรับบริษัท ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่ผิดปกติ เช่น สถานการณ์ทางธุรกิจประสบกับภาวะตกต่ำหรือชะงักงัน เป็นต้น ถ้าปริมาณการขายมีสูง ความมั่นคงมีพอเพียง และมีการกระจายการขายไปในท้องถิ่นต่าง ๆ มากพอแล้ว ก็สามารถที่จะเป็นเครื่องป้องกันต่อภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของลูกค้า หรือสาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้ความต้องการในสินค้ามีปริมาณลดลง ด้วยเหตุผลดังนี้กิจการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดมักจะแสวงหาการเพิ่มขึ้นในปริมาณการขายและรายได้

4. รักษาราคาหุ้นของกิจการในตลาดให้มีความมั่นคง มูลค่าหุ้นสามัญของบริษัทในตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่ฝ่ายบริหารของบริษัทจะต้องให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ฝ่ายบริหารของบริษัทสามารถใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ในการที่จะรักษาราคาหุ้นของบริษัทในตลาดให้มีความมั่นคง ทั้งนี้โดยวิธีต่าง ๆ ที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนให้มาซื้อหุ้นของบริษัท เช่น บริษัทมีโครงการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำให้บริษัทได้รับผลกำไรที่ดีในระยะยาว และประชาชนทั่วไปก็มีความเชื่อมั่นในโครงการลงทุนของบริษัท

โดยสรุปแล้วความมั่งคั่งขั้นสูงสุดของกิจการมีผลดีกว่ากำไรขั้นสูงสุด เป็นการเหมาะสมที่จะพิจารณากำไรโดยมองถึงความอยู่รอดของกิจการในระยะยาวด้วยจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น ความเจริญเติบโต ความมั่นคง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง และราคาหุ้นของกิจการในตลาด